Den underbara harpan

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta verk av **Ruth Almén** (1870-1945) har digitaliserats 2015 av Kungliga Biblioteket i Stockholm och anpassats för Projekt Runeberg i janauri 2016 av Ralph E.

DEN UNDERBARA HARPAN EN SAGA OM MUSIK FÖR STORA BARN AF RUTH ALMÉN P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG

PRIS HÄFT. 75 ÖRE

DEN UNDERBARA

HARPAN

FORTSÄTTNING PÅ »MUSIKTOMTARNA»

EN SAGA OM MUSIK FÖR STORA RARN

AV

RUTH ALMÉN

STOCKHOLM
P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG

CENTRALTRYCKERIET, STOCKHOLM 1909.

TILL

MIN VÖRDADE LÄRARE

RICH. ANDERSSON

FÖRORD.

Mycket kan läggas in i de små ord, som stå uppöver och emellan raderna i ett musikstycke.

Att väcka tankar i denna riktning har varit min önskan och avsikt med detta arbete. Några andra anspråk har det

ej, och från den allmänna regeln att »alla bilder halta» utgör det intet undantag.

FÖRF.

INLEDNING.

De som läst »Musiktomtarna» kunna utan vidare hoppa över inledningen.

Men för dem som ej läst denna lilla bok, varpå »Den underbara harpan» är en fortsättning, vill jag omtala, att Musiktomtarna bo i ett mycket litet och särdeles naturskönt land och att de äro goda, vänliga små varelser, arbetsamma, glada och lyckliga.

Sitt namn ha de fått därav, att alla kunna sjunga och spela. Musiken ger uttryck åt all deras glädje och sorg, den väcker deras vackraste tankar och bästa föresatser och förenar dem till *ett folk*.

Musiken har utvecklat sig, steg för steg, hos tomtarna liksom hos människorna. Och tomtarna hoppas, att tonkonsten hos dem skall nå en sådan höjd, att den ännu endast är ett litet stycke på väg, i jämförelse med vad den skall varda.

Den underbara harpan.

I.

Till musiktomtarnas land leda tvenne vägar: den ena en bekväm, präktig kungsväg, den andra en smal passväg över bergen genom de stora skogarna. Det vill rikedom till för att färdas kungsvägen, och därför kan endast ett fåtal komma fram där. Men för att färdas den andra fordras det annat och mera. Och dock är det flere, som vandra den svåra vägen, på vilken många duka under av nöd och försakelser.

Vad är det då, som driver dem att tränga framåt och våga själva livet?

Fråga dem som älska tonkonsten. De få ingen rast eller ro varken dag eller natt av kärlek och längtan efter det, som strängt taget är oupphinneligt. Och *detta* är vad som fordras för att färdas på den svåra vägen, detta är det som är mer än guld och makt.

Själva den otillgängliga vägen har en stor dragningskraft. Där passet är som smalast, finns i berget en osynlig harpa, och då vandraren hunnit hit, behöver ban blott stanna alldeles stilla. Harpan ger då uttryck åt alla hans genomgångna lidanden, all hans10

själs längtan, men också alla stnnder han upplevat av hopp och skönhetsglädje. Då han sedan går ut ur passet, ligger hela landet öppet för honom, och han känner sig så lycklig, att han glömmer allt vad han lidit.

Medan vandraren står i passet och lyssnar till musiken, sker en stor och märkvärdig förändring med honom. Han krymper ihop och blir liten, ja, lika liten som en tomte. Och så länge han stannar i tomtarnas land, kommer han att förbliva sådan. Vill han sedan gå ut stora kungsvägen, för att bland sina likar sprida det ljus ban fått och dela med sig av de skatter han vunnit, så står det honom fritt, och då blir han lika stor, om inte större än han var, innan han kom dit. Men somliga vandrare tänka hela sitt liv så mycket på vad den underbara harpan haft att säga dem, att de alldeles glömma bort, om de äro små eller stora, andra åter förgäta den underbara harpan för att fröjda sig över att de själva fått växa.

Men de som gå kungsvägen till musiktomtarnas land ha intet sådant tillfälle att krympa ihop och bli små. För

dem finns en stor plan strax innanför gränsen, där de slå sig ned och se in i landet, alldeles som vore det en dockteater. De äro för stora att fördjupa sig i skogarnas skugga och försvinna på de slingrande gångstigarna. Därigenom gå de miste om det vackraste, men det betyder ingenting för dem som ej drivits framåt av längtan efter det högsta, det som endast vinnes genom mödor och strid.

Det faller av sig självt, att de som valt kungsvägen till musiktomtarnas land gå samma väg tillbaka. Och någon genomgripande förändring ha de ej undergått, om än många ha med sig därifrån vackra minnen och intryck och frön till nya tankar.

II.

Från »Musiktomtarna» komma vi kanske ihag gamle tomte-Klas, som i sin ungdom fann upp att skriva noter. Denne hade en sonson, som hette Per. Musiken hade gjort jättesteg framåt sedan gamle Klas' tid, och Per brann av längtan att föra den vidare.

Men Per ville icke endast arbeta för sig själv. Därför undervisade han de mest musikaliska bland tomtebarnen på de stunder, som icke voro ägnade åt studier, och ville först och främst i deras hjärtan väcka hänförelse för det högstø och ädlaste i musiken; sedan skulle allt arbete för dem gå lättare.

Då tomtarnas kung en gång ville belöna Per för troget arbete, frågade ban vad denne önskade. Per had då att få en liten hydda på klippspetsen ovanför passet, så att han kunde sitta där och lyssna till huru harpan spelade, då vandrare gingo där förbi. Han hyste ock den djärva planen att teckna upp detta och sålunda skaffa sig en skatt av härliga konstverk.

Denna hydda var just färdig, när en stor skara vandrare närmade sig för att draga in i landet. Per

såg dem redan på långt håll och följde med andlöst intresse deras kamp och mödor. Det är härom vi nu skola berätta.

III.

Det är sällsynt, att någon rik eller mäktig lockas av tanken på den underbara harpan.

Dock hände det, att de första vandrare Per fick se uppifrån sin hydda voro en konung och drottning med hela deras hov.

Yi ha nog alla hört talas om levnadssättet vid hoven och om den prakt, som utvecklas där.

Och då förundras vi över att en konung och en drottning frivilligt avstå från allt vad de varit vana vid från sin tidigaste barndom och besluta sig för att vandra den svåra vägen till musiktomtarnas land för den underbara harpans skull. Och vi glädjas över att så många följde dem.

De små tomtar, som viskat om harpan vid deras hov, som sjungit och spelat för dem under drömmarnas och sömnens timmar, de ilade, fulla av fröjd, att förtälja detta i sitt land.

Yi finna nu de kungliga med sin svit efter första dagsmarschen inne i djupa skogen. På en avsats ungefär halvvägs på en brant mellan höga träd gjordes halt, och man beredde sig att tälta för natten. Då såg konungen, som hette Maestoso, att ett stycke upp på branten skymtade en boning, och då han såg

närmare efter, ännu en, allra överst på den vildaste klinten.

Han tillkallade en av sina adjutanter, Crescendo, och befallde denne gå dit upp och be husets herre komma ned, så att han finge tala med denne och möjligen av honom få råd och upplysningar för sin fortsatta resa.

Crescendo begav sig dit upp. Först gick han med tämligen lätta och tysta steg, men sedan allt kraftigare, och stod snart utanför en slottslik boning.

Den som bodde här var en stark man och hette Forte. Crescendo sade honom, alt den store och mäktige kung Maestoso ville tala med honom och väntade nedanför. Han önskade av honom få veta något om landets och vägens beskaffenhet.

Men styrka är ofta parad med stolthet. Forte överraskade Crescendo med att helt enkelt förklara, att om konungen önskade något av honom, så visste han nu, var han skulle finna honom.

Då adjutanten icke kunde förmå Forte att följa med ned, måste han med detta besked återvända till konungen. Men först frågade ban, vem det var som bodde ännu högre upp.

— Det är en yngre broder till mig, som heter Fortissimo. Han är ännu starkare än jag, och det skulle vålla dig mycket större kraftansträngning att nå upp till hans borg, svarade Forte.

Då Crescendo gick ned, betedde han sig alldeles motsatt till då han gått upp. Först gick ban med

kraftiga steg, sedan allt svagare, så att kungen, som väntade honom där nere, leende sade:

— Jag tror vi få döpa dig till Decrescendo, min vän!

— Ers majestät, stammade Descrescendo, utmattad och brydd, jag kommer ensam. Jag blyges att framföra den starke mannens svar — han ber ers majestät komma dit upp. Jag förmådde intet med honom.

— Var lugn, sade Maestoso, milt leende, en konung bör minst av allt finna det oförenligt med sin värdighet att sträva uppåt. Och därmed gick han ensam uppför branten till Fortes borg.

Detta var mera än Forte hade väntat. Hans hårda stolthet smälte, och lika stark, men på samma gång mjuk, hälsade han konungen. Då de båda en stund utbytt tankar om det stora mål konungen ville nå, slutade det med, att Forte had om den ynnesten att få följa som en av de minsta i konungens svit.

— Min vän, sade konungen, jag tackar dig! Vill din broder också följa med, så är han välkommen.

Och på så sätt hände det, att de båda bröderna Forte och Fortissimo kommo med och alltid funnos tillhands, när deras hjälp behövdes under vandringen.

Medan konung Maestoso på detta sätt vunnit två viktiga bundsförvanter, hade hans milda och ädla drottning Adagio icke varit overksam. Hon hade nere i dalen varsnat två förtjusande små boningar, nästan dolda av rosor och slingerväxter. Den längst ned belägna såg hon blott som genom en dimma.

Hon kallade på en av sina kammartärnor, den veka, stillsamma Diminuendo, och bad henne gå ned och fråga, vilka som bodde där och om de kunde lämna främlingarna upplysningar, som kunde vara av gagn för resans fortsättande.

Diminuendo gick.

Men aldrig hade hon trott, att vägen var så lång. Allt svagare stapplade hon framåt, och då hon nådde den lilla vita boningen med dess slingrande rosor, var där så stilla, att hon ofrivilligt dämpade rösten, då hon genom den öppna dörren frågade, vem som bodde där.

— Mitt namn är Piano, svarade en mjuk kvinnlig stämma, och med detsamma stod en fin liten varelse bredvid Diminuendo och fattade hennes hand.

— Min höga härskarinna, drottning Adagio, låter hälsa dig, sade kammartärnan. Hon ville gärna veta vad du har dig bekant om vägen Lill den underbara harpan.

— Tror du, sade Piano, med sitt sångbara, veka tonfall, att jag finge följa med? Jag vet kanske icke mer därom än

din härskarinna, men även jag längtar dit, och ju flere vi bleve, ju bättre kunde vi kanske bistå varandra mot farorna.

— Det kan jag lova dig, svarade Diminuendo glad. Kom då, så gå vi genast!

— Men jag har en liten syster, som jag inte gärna vill överge, sade Piano. Hon bor där nere.

O O '

— Så tag henne med!

— Ja, om hon bara vill. Hon är som en liten älva, nästan genomskinlig och mycket ömtålig.

— Vad heter hon? frågade Diminuendo.

— Pianissimo.

— Skall jag hämta henne? frågade Diminuendo.

— Behövs ej!

Och nu började Piano sjunga:

»Kom, ensamma, skygga barn, ur de tysta djupen, Kom som en aningsfull, dallrande längtans ton!»

Den rena luften bar tonerna från den ena systern till den andra. Och snart stod Pianissimo, hon

vars språk är en framviskad sång, vars gång är som älvornas gång,

inför sin syster och drottning Adagios kammartärna.

— Vill du följa med och lyssna till den underbara harpan? frågade Piano.

— Ja, log Pianissimo, ja, det vill jag.

Och innan tälten ännu voro uppslagna och hovet gått till vila i skogen, hade de båda systrarna med Diminuendo emellan sig hunnit dit upp och blivit föreställda inför drottningen, som ej kunde låta bli att sluta de båda älskliga varelserna i sin famn.

Det är väl nu på tiden, att vi lära känna några flera av dem som begivit sig på vandring till tonernas rike. Konungen och drottningen hade flera söner och döttrar: prinsarna Allegro och Allegretto, Presto och Preslissimo och tvillingsystrarna Andante och Andantino, om vilka vi i förbigående vilja nämna, att det icke var riktigt säkert vem av dem som var först

född och alltsä hade rättighet att kallas äldst, fast de flesta antogo, att denna rätt tillkom Andante, som i sin hållning och hela sitt uppträdande var sin tvillingsyster överlägsen i värdighet och av de båda hade mesta likheten med sin moder, drottning Adagio. Sedan kom den livliga, glada prinsessan Vivace, och, sist av alla, Vivacissimo, yrhättan i dräkten av silver-skir med invävda trollsländor i alla färger. Henne visste man ej alltid var man hade. Dansande och lättfotad flög hon hit och dit, till stor oro för gamla tant Moderato, en moster till drottningen, som gärna — ibland alltför gärna — ville hjälpa sin systerdotter att uppfostra barnen och lägga band på de yngres naturliga livlighet, vilket emellertid oftast grundligt misslyckades.

— Litet sordin skulle kläda dina döttrar, brukade hon säga.

— Ja, men med sordin i tid och otid blir det så lätt halvhet — det klingar icke äkta, menade drottningen.

Tant Moderato var icke ensam om denna lust för inblandning i uppfostran. Kungen hade tre gamla kusiner, av vilka de båda äldsta, Grave och Lento, på grund av sin höga ålder icke beklädde några ämbeten och fördenskull hade god tid att reflektera över ungdomens dårskaper. De båda vördnadsvärde gande ville helst i tankar och drömmar skåda in i den högre tillvarons mysterier. Den osynliga världen var för dem mera verklig än den

synliga. Och därför förlåta18

vi dem, om de ville hålla de bägge småprinsarna i styr, då de voro alltför högljudda och bråkiga.

Men till de små prinsarnas beröm måste vi säga, att de aldrig gjorde sig skyldiga till något elakt eller dåligt. Den mörke brunhyade prins Prestissimo var kanske ibland litet hänsynslös i sin framfart, ja stundom vild och stormande, men detta berodde icke på någon sinnets hårdhet, utan på det inneboende snillets eld.

Den tredje och yngste av konungens kusiner hade däremot aldrig tid att blanda sig i barnens uppfostran. Han var konungens förtrognaste vän och delade med honom regeringsbördan. Hans namn var Largo.

Drottningen hade tvenne väninnor, Espressivo och Canlabile, som alltid voro i hennes närhet. Dessa voro två prinsessor, de enda överlevandeaven mycket gammal dynasti. At dessa sina väninnor anförtrodde drottningen alla sina tankar, all sin sorg och glädje. De förstodo andras känslor och kunde ge uttryck åt dem med deltagandets och sympatiens stora gåva. Därför ville alla hålla sig till dem, ja, till och med Prestissimo, den lille vildbasaren, var stolt, om han någon gång lyckades få vara ensam i deras sällskap.

Det skulle bliva alltför vidlyftigt att uppräkna namnen på hela staben av uppvaktande hovfolk. Endast ett par av dem vilja vi nämna: hovmästaren, den segt ihållige och kraftfulle Energico, kungens diskrete kammartjänare, Sotlo voce, som alltid talade halvhögt och förstod hålla sig på sin plats, den lillaI)EN UNDERBARA HARPAN.

vänliga, mjuka Dolce med det ljuva småleendet, som var prinsessornas kammartärna, och den lille hovnarren Sclierzo.

IV.

Sedan vandringen framåt skogsåsen fortgått några dagar, kommo de vandrande till en öken av sand och stenar, där så mången dukat under för den brännande solen.

Likväl klagade ingen av den kungliga familjens medlemmar. De buro sina huvuden högt, de gingo framåt med okuvligt mod, kämpande för varje steg. Alla höllo tillsammans, på så sätt, att de som hunnit före gjorde pauser och inväntade de andra. Men hade icke hovmästaren varit, skulle troligen hälften av hovfolket stupat eller vänt om i öknen, och han behövde hela sin energi och all sin kraft att driva hopen framåt »som en skock får» — som han sedan skämtande uttryckte sig.

När de genomvandrat denna öken, möttes de på andra sidan av en nästan ogenomtränglig törnhäck. Det är avundens och de elaka ordens törnhäck. Den som vänder om på halva vägen i öknen, han slipper få några sår i denna häck.

Det var en gång en människa, som kände avund och talade onda ord om en annan. Då drömde hon en natt, att en buske växte upp vid vägen, och på denna blev ett vasst törne för varje ord hon sagt. Dessa törnen stungo den hon hatade, så att såren20

aldrig stodo till att läka. Då fattades hon av ånger och ville hugga busken från roten. Men nu sårades hon själv så illa, att —hon vaknade med ett ångestrop. Ty det var ju blott en dröm. Och man brukar ju alltid vakna, innan man drömt sig till slutet.

Men tänk, om det verkligen växer ut törnen på denna häck för alla bittra och onda ord människor säga om varandra!

Det gällde nu för var och en att bana sig väg. Maestoso trodde, att den väg han röjt, den kunde hans drottning och hela hovet vandra efter, och han kämpade som en hjälte. Men då han mitt inne bland törnena vände sig om, fick han se, att den uthuggning ban gjort steg för steg ögonblickligen växte igen om honom och att det gick alla de

andra på samma sätt. Och ingen gräns syntes det vara på törnena, framom, bakom, på sidorna, överallt törnen, endast törnen! Ingen kommer ur den häcken utan blödande händer och fötter och sönderriven mantel.

Då hovets alla medlemmar åter funno varandra på ängen efter överstånden fara, föllo de varandra om halsen, de flesta alltför utmattade för att kunna yttra något.

Sedan kom man till virvelvindarnas dansbana, där Grave och Lento och Largo och gamla tant Moderato och själva kungen och drottningen hade svårt att bibehålla sin värdighet och där alla glada ungdomar togo sig en munter svängom. Ni skulle sett lilla Vivacissimo, förd av västanvinden, eller Presto

och Prestissimo på nordanvindens rygg! Hi och ho, det gick så det ven!

Och så skulle ni sett dem en afton på älvornas äng, lyssnande till näktergalens sång i skogsbrynet. De hade det icke alltid svårt och tungt, de fingo också ana vad det vill säga att vara lyckliga.

Kommo de så till tvenne sjöar, vilkas hemlighetsfulla brus talade till hjärtat och väckte en underlig oro och beklämning. Mången gripes där av hemlängtan och vankelmod och ångrar att någonsin ha börjat vandringen.

Farkoster ligga vid stranden och vänta, och med stor ansträngning får man där ro över, ofta i motvind och hög sjö. Sedan vända farkosterna åter, utan någon roddare, följande med strömmen, att hämta nya vandrare, som skola bryta sig väg framåt.

En mycket allvarsam fara hotade nu Maestosos vandrande hov. De medförda förråden började smälta ihop. Ännu syntes icke passet, och huru skulle krafterna räcka! På vatten var det lyckligtvis ingen brist, men man lever icke av bara vatten och luft. Energico blev nödsakad alt draga in på ransonerna, ehuru han led av att förstå, huru knotet tisslade och tasslade omkring honom.

Nu var det blott en strid fors alt komma över, och om denna sade Maestoso, då de kämpat igenom:

— Färden genom denna fors liknar jag vid kampen mot det egna jaget, ty ingen har kommit

framåt på samma sätt som någon annan, utan var och en på sitt eget.

Så kommo nu de sökande äntligen till den dal, som slutar med det smala passet, där den underbara harpan finnes.

V.

När vandrarna hunno passets smalaste del, måste de vandra därigenom en och en. Ty endast för ensamma själar spelar den underbara harpan.

Per satt där uppe med klappande hjärta och väntade.

Först kom Maestoso.

Och fast han under den långa vandringen rivit sin purpurmantel med hermelinsbrämet i trasor och hans krona fastnat i en gren, så högt upp, att han inte kunde nå den, så visste nog harpan, huru den klingade! Det var en konungslig själ, som stannat inför henne, och mäktigt och gripande klungo hennes strängar, så att till och med djuren i skogen stannade för att lyssna.

Sedan kom Adagio.

Det enda tomte-Per såg av henne var ögonen. Per hade aldrig sett sådana ögon förr. När någon sedan frågade honom, hur drottningen såg ut, svarade han:

— Jag vet bara, att hennes ögon sågo ut, som om de speglade himlen både natt och dag.

Långsamt och innerligt klang harpan. Det var, som ville den utan tårar eller klagan tolka en själs trängtan efter det skönaste, i en sällsam blandning av bävan och visshet.

Sedan kom Largo. Han var så axelbred, att han måste gå på sidan för att komma igenom passet. Och det gick mycket långsamt för honom.

Nu kom Prestissimo. Han sprang otåligt förbi sina äldre syskon och knuffade till alla sina gamla farbröder.

Espressivo stod med tårade ögon och lyssnade till harpan, och Cantabile, som följde strax efter, blev så hänförd, att hon själv sakta sjöng till det harpan spelade.

De båda tvillingsystrarna Andante och Andantino höllo varandra i hand, då de gingo genom passet, Andante först, långsamt och stilla, Andantino med något kortare steg, som den som går efter en annan ofta måste taga, i synnerhet om den som går först icke gärna släpper den andras hand.

Sedan kom kronprinsen, Allegro, och han gick, som om han vore rädd att hinna för sent. Men fastän han hade så bråttom, gick han nästan alltid med jämna, fasta steg. Av artighet för systrarna lät han dem gå före, men sedan kunde ingenting hindra honom i den raska, säkra frammarschen eller få honom att vända på huvudet och se sig tillbaka. Han var ännu mycket ung, och som han var begåvad, så insåg han, att han hade mycket att lära, om han

skulle bli en bra kung, och det var denna tanke, som satte fart i honom.

Prins Allegretto följde efter honom. Han gick icke fullt så fort, utan tog sig tid att lekfullt svänga med käppen och se på blommorna vid gångstigen. Likväl begav han sig i väg ganska raskt, ty han ville icke vara sämre än sin bror.

Men hans mor smålog och sade:

— Du kommer aldrig att få en så snabb och säker gång som Allegro, ty därtill är du alltför sorglöst anlagd.

Men den som nu kom med glada språng var den lille Scherzo, hovnarren. Han var så full av skälmstycken och kvicka infall, att människor skrattade, bara han visade sig, i väntan på vad han härnäst skulle hitta på för roligt. Han hörde till dem som ha till yrke att alltid roa andra, och därför måste han visa ett glatt ansikte, om han än mången gång gick och bar på ett tungt hjärta och hade gråten i halsen. Men han förstod så skickligt att behärska detta, att den enda som hade en aning om vad han ibland kunde lida var prinsessan Espressivo.

Det skulle taga alltför lång tid att berätta om hur harpan spelade för alla dem vi nu lärt känna.

Vi vilja i stället se, huru det stod till med den skrivkunnige lille tomten på berget.

VI.

Sedan alla kommit igenom passet, gick Per långsamt ned i dalen, trött av all musik han hört och skrivit. Men han ville icke vila, innan han förvissat sig om huru han lyckats, och han satte sig därför, utmattad som han var, genast till klaveret och spelade.

Men det var icke mera likt den sköna musik han hört än den tomma livlösa skuggan liknar en levande, skön människa, med varmt spelande blod.

Då lade sig tomte-Per på marken och grät. I tre nätter och tre dagar låg han så och ville varken äta eller tala.

Då gingo alla lians vänner och syskon till honom för att, som de sade, tala förnuft med honom.

Men tomte-Per kände, att ingen förstod hans sorg över att så mycket skönt gått förlorat, trots hans ivriga försök

att rädda det. Och därför var allt vad de sade som pratat i luften.

Men av vad tomte-Per svarade fingo de dock, utan att han själv tänkte särskilt därpå, höra, huru alltsammans tillgått. Och hans mor, som hela tiden satt vid hans sida, gömde det i sitt hjärta.

Då var det en vis gammal tomte, som fick höra talas om Pers orimliga sorg, och han gick till honom och sade:

— Per, sade ban, du har gjort ett misstag, och därav kommer sig din förtvivlan.26

Tomte-Per reste sig upp och såg frågande på den vise.

— Du trodde, fortsatte denne, att du skulle kunna skriva upp vad den underbara harpan spelade?

— Jag hoppades det! mumlade Per, alldeles förkrossad. — Men hoppet är bedrägligt, tillade han.

— Ja visst, då man hoppas det omöjliga, genmälde den vise. Ingen under stjärnorna blev det givet att teckna upp vad en ensam själ ger för klang åt den underbara harpan. Det blir blott ett minne.

— Men — började Per — jag skrev och skrev — jag trodde att åtminstone något----

— Ja visst, avbröt den vise, det blev också något. Det blev vad du själv tänkte och kände, då du hörde den underbara harpan.

— Det jag tänkte och kände var då bra fattigt, viskade den stackars Per, eller också fattades det mig kraft att uttrycka det.

— Så är det, svarade den vise vänligt och strök sitt långa skägg.

Och därmed gick han, övertygad om att hava talat väl.

Och Per sväljde gråten och tänkte:

— Jag får väl försöka leva ändå.

Ty allt vad den vise sagt Per var sant, men det tröstade honom icke. Visdomsord trösta sällan. Den enda trösten i en sådan sorg som Pers ligger i kärleken till arbetet och dem man arbetar för.

Detta förstod hans mor, och hon gick till honom och sade:

— Per lille! jag förstår en av orsakerna varför du är så ledsen, om det också icke är den som ligger djupast. Du tänker, att allt ditt arbete var förgäves.

— Ja, mor! sade Per.

— Men alldeles förgäves är det väl ändå inte. Du tycker ju om barnen, som du skall lära spela?

— Ja visst gör jag det, sade Per.

— Tala då om för dem vad du upplevat, så kan det kanske bli dem en hjälp i arbetet! Du vet väl, Per, att det är svårt att få dem att komma ihåg, hur fort eller långsamt ett stycke bör spelas?

Då måste Per draga på munnen.

Det var allt sant, det!

— Hädanefter sätta vi konungens namn över stycken, som skola gå riktigt ståtligt och konungsligt. Maestoso skriva vi. Och sådana, som skola gå så där innerligt och sjungande och mycket långsamt, kalla vi upp efter den sköna drottning Adagio, och sådana, som skola gå brett, efter Largo, han, som måste gå på sidan för att komma igenom passet, och sådana, som skola gå skämtsamt, efter den lille hovnarren Scherzo, och så hela vägen igenom. Vad säger du om det?

— Jo, du är inte dum, lilla mor, sade Per och reste sig upp och torkade sina tårar. Kalla tillsammans så många barn, som vilja höra på, så skall jag berätta!Och tomte-barnen kommo i stora skaror för att höra berättelsen om den underbara harpan, och tomte-Per lade hela sitt hjärta i de ord han talade till barnen.

Hur det fordom var och hur det blivit.

Förr i världen var det så, att man av noternas blotta innebörd fick gissa sig till de olika, växlande uttryck, varmed ett tonstycke borde återgivas.

Men från den dagen Pers mor gav honom idéen att skriva uppöver och inuti noterna, hur de skulle spelas eller sjungas, utvecklade sig detta sätt mer och mer, och snart fanns det hela ordböcker för de uttryck man använde i tonkonsten och vilka skola hjälpa oss att återge ett musikstycke så, som kompositören själv tänkt sig det.

Vi människobarn behöva icke söka länge i våra stora kompositörers arbeten, innan vi känna igen några namn på dem vi i denna tomtebok lärt känna.

Ensamt hos Beethoven skulle vi kunna leta upp exempel på dem alla, men göra säkert bäst i att överlåta detta åt var och en, som vill tränga vidare — som längtar att en gång själv få lyssna till den underbara harpan, som ger åt de eviga idéerna, åt den eviga skönheten ton och liv i vårt hjärta.

Ordförklaring.

Adagio, långsamt, med uttryck av djup känsla.

Allegro, fort och livligt.

Allegretto, glättigt, mindre fort än Allegro.

Andante, lugnt, långsamt.

Andantino, något rörligare än Andante.

Canlabile, sångbart, med melodiskt föredrag.

Crescendo, tilltagande i styrka.

Deerescendo, avtagande i styrka.

Diminuendo, avtagande i styrka.

Diskret, tystlåten, grannlaga.

Dolce, ljuvt, milt.

Energico, kraftigt och bestämt.

Espressivo, uttrycksfullt.

Forte, starkt.

Fortissimo, mycket stark.

Grave, allvarsamt, långsamt, högtidligt.

Largo, brett, långsamt.

Lento, långsamt.

Maestoso, majestätiskt.

Moderato, måttligt fort.

Mysterier, förborgade ting, gåtor, hemligheter. Piano, svagt.

Pianissimo, mycket svagt.

Presto, fort, hastigt.

Prestissimo, hastigare än Presto.

Scherzo, tonstycke av lätt och skämtsam karaktär.

Sordin, dämmare.

Sollo voce, halvhögt, med dämpad stämma. Vivace, livligt, muntert. Vivacissimo, mycket livligt.

På P. A. NORSTEDT & SÖNERS förlag har utkommit af samma förf.: MUSIKTOMTARNA SMÅ SAGOR FÖR BARN SOM SKOLA LÄRA SIG :: SPELA PIANO OCH SJUNGA :: * PRIS KARTONNERAD 1 KR. 25 ÖRE * * *

På P. A. NORSTEDT & SÖNERS

förlag har utkommit af samma förf.:

MUSIKTOMTARNA

SMÅ SAGOR

FÖR BARN SOM SKOLA LÄRA SIG
:: SPELA PIANO OCH SJUNGA ::

*

PRIS KARTONNERAD

1 KR. 25 ÖRE

* * *

CENTRALTRYCKERIET, STOCKHOLM 1909.